восприятии объектов архитектуры; обеспечение позиции субъекта ребёнка в продуктивных видах деятельности, позволяющие отразить назначение здания.

В соответствии с задачами нами был разработан перспективный план работы по развитию эстетического восприятия в процессе ознакомления с архитектурой родного города. Для обогащения представлений и накопления опыта предусмотрено использование экскурсии и целевые прогулки. Прогулка по территории детского сада помогала познакомиться с данным сооружением, изучить особенности этого здания с учётом его планировки. Прогулки по своему микрорайону позволяли рассмотреть и сравнить архитектурные сооружения разного назначения (магазин, жилой дом, школа и т. д.) и изучить их особенности. На организованной экскурсии к произведениям архитектуры изучались конкретное здание. После рассматривания всего здания определялось, например, количество этажей, как расположены окна (одинаковой формы и величины или разной; расположены друг под другом или по-разному) В результате дети учились видеть средства выразительности в архитектуре. Для повторения и закрепления изученного материала использовали различные дидактические игры как в процессе проведения занятий, так и в самостоятельной деятельности детей. При ознакомлении с архитектурой старших дошкольников были использованы как игры с пазлами, так и игры с вкладышами.

Целью проведения контрольного этапа эксперимента стало выявление изменений в степени умения воспринимать объекты архитектуры на конечном этапе экспериментальной работы. На контрольном этапе использовались те же методы исследования, что и в констатирующем эксперименте. После реализации формирующего этапа, мы получили следующий результат по уровню умения воспринимать объекты архитектуры. В экспериментальной группе: высокий уровень — 11 человек (55 %), средний уровень — 9 человек (55 %), низкий уровень — 0 %. В контрольной группе: высокий уровень — 5 %, средний уровень — 60 %, низкий уровень — 35 %.

Заключение. Сравнивая результаты диагностики на констатирующем и контрольном этапах эксперимента, можно проследить динамику роста умения воспринимать объекты архитектуры у детей от 5 до 6 лет в контрольной и экспериментальной группах. Анализ показал, что в экспериментальной группе произошли значительные изменения. Так, высокий уровень отмечен у 65 % испытуемых, низкий уровень не выявлен. Развитие эстетического развития у старших дошкольников является важной частью художественно-эстетического развития. Этот период обладает всеми предпосылками для развития восприимчивости к красоте, чувствительности, отзывчивости на произведения искусства. У детей экспериментальной группы низкий уровень не выявлен, высокий уровень показали 65 % испытуемых. Контрольный этап эксперимента показал положительную динамику в формировании умения воспринимать объекты архитектуры.

Список цитируемых источников

1. *Амиржанова, А. Ш.* Особенности эстетического восприятия на занятиях по декоративно-прикладному искусству / А. Ш. Амиржанова // Ом. науч. вестн. — 2009. — № 3. — С. 198—201.
2. *Ашиков, В.* Детям надо помочь влюбиться в красоту / В. Ашиков, С. Ашикова // Дошк. воспитание. — 2014. — № 11. — С. 22—27.
3. *Барышникова, С. Ю.* Архитектурная школа имени Папы Карла / С. Ю. Барышникова. — М. : Линка-Пресс, 2006. — 446 с.

УДК 373.2

І. В. Быкава, Л. Г. Музычэнка
Дзяржаўная ўстанова адукацыі “Яслі-сад № 13 г. Магілёва”, Магілёў, Рэспубліка Беларусь

УЗАЕМАДЗЕЯННЕ ЎСТАНОВЫ ДАШКОЛЬНАЙ АДУКАЦЫІ І СЯМ’І З МЭТАЙ ПАВЫШЭННЯ ЯКАСЦІ АДУКАЦЫІ ДЗЯЦЕЙ ДАШКОЛЬНАГА ЎЗРОСТУ

Уводзіны. Змены, якія адбываюцца сёння ў галіне адукацыі, накіраваныя, перш за ўсё, на паляпшэнне яго якасці. А якасць адукацыі шмат у чым залежыць ад узгодненасці дзеянняў сям’і і ўстановы адукацыі. Праблеме выхавання падрастаючага пакалення ў чалавечым грамадстве заўсёды надавалася асаблівая ўвага. За многія стагоддзі сфармаваліся дзве галіны выхавання: сямейнае і грамадскае. Аб першачарговым значэнні кожнага з гэтых інстытутаў выхавання выказваліся розныя меркаванні. У адны гістарычныя перыяды першапачатковае значэнне надавалася сямейнаму выхаванню. Напрыклад, такія вялікія педагогі як Я. А. Каменскі і І. Г. Песталоццы, выказваліся за важнае значэнне сям’і. Я. А. Каменскі ставіў настаўнікаў на другое месца пасля бацькоў. Асноўнымі каштоўнасцямі Я. А. Каменскі лічыў мудрасць, умеранасць, мужнасць і справядлівасць, а галоўнымі сродкамі выхавання быў прыклад бацькоў. У іншыя гістарычныя перыяды некаторымі педагогамі рабіліся высновы аб адміранні сям’і як сацыяльнага інстытута, выказваліся думкі аб перавагах грамадскага выхавання перад сямейным. Напрыклад, адным з вядомых прыхільнікаў грамадскага выхавання

© Быкава І. В., 2022

Репозиторий БарГУ

быў англійскі педагог і філосаф Роберт Оўэн. Ён арганізаваў першыя дашкольныя ўстановы для дзяцей пралетарыяту, дзе выхоўваў іх у духу калектывізму, фарміраваў у іх працоўныя навыкі, улічваючы іх інтарэсы і выкарыстоўваючы ў працы з імі гульні як найважнейшы выхаваўчы фактар. Праблемай узаемадзеяння дзіцячага сада і сям'і займаліся і такія педагогі як К. Д. Ушынскі, П. Ф. Лесгафт, В. А. Сухамлінскі, Д. І. Пісараў, Н. К. Крупская. П. Ф. Лесгафт сцвярджаў, што падчас сямейнага перыяду жыцця дзіцяці фарміруецца яго тып, засвойваюцца звычаі і звычкі дадзенай мясцовасці і сям'і, і таму гэты перыяд аказвае вялікі ўплыў на жыццё чалавека і пакідае глыбокі след на ўсім яго існаванні [1]. К. Дз. Ушынскі пісаў, што адной з найпершых абавязкаў кожнага грамадзяніна і бацькоў дзіцяці з'яўляецца фарміраванне са сваіх дзяцей карысных для грамадства грамадзян, а адно са святых правоў чалавека, якое нараджаецца ў свеце, — права на добрае выхаванне.

Асноўная частка. Праблему сямейнага выхавання вывучаюць і сучасныя беларускія і расійскія педагогі і псіхолагі: В. В. Чэчат, А. А. Гуз, Н. А. Андрэева, Т. А. Маркава, М. М. Рамазанава, З. І. Цяплова.

А. К. Воднева і Л. І. Смагіна апісалі функцыі сям'і: выхаваўчую, рэпрадуктыўную, гаспадарча-эканамічную, рэкрэцыйную і камунікатыўную, прывялі доказы аб'ектыўнасці прызнання за сям'ёй вядучай ролі ў выхаванні дзяцей [2]. Выхаваўчая роля сям'і як сацыяльнай формы сямейнай арганізацыі з моманту яе зараджэння грунтавалася і грунтуецца на прыродных (інстынктыўных) памкненнях і дзеяннях чалавека. Натуральнасць сямейнага жыцця, задавальненне патрэбаў, агульнасць інтарэсаў старэйшых і малодшых членаў сям'і заключаюць у сабе неабмежаваныя магчымасці ў выхаванні падрастаючага пакалення [3]. Т. А. Маркава апісвае фактары, якія вызначаюць сілу і ўстойлівасць сямейнага выхавання: глыбокі эмацыйны інтымны характар сямейнага выхавання, працягласць выхаваўчага адукацыі выхаваўчага ўздзеяння бацькоў на дзяцей, магчымасць для ўключэння дзіцяці з першых гадоў жыцця ў разнастайныя віды дзейнасці. А. А. Гуз заўважала, што сям'я і ўнутрысямейныя адносіны з'яўляюцца сувязным звяном паміж асобай і соцыумам, служаць для дзіцяці першым вопытам узаемаадносін з іншымі людзьмі, фарміруюць яго асобу, свядомасць і самасвядомасць [4].

Сёння ніхто ўжо ставіць пад сумненне, што і сямейнае і грамадскае выхаванне, гуляюць важную ролю ў выхаванні дзіцяці, і фарміраванне рознабакова развітой асобы дзіцяці магчыма толькі на аснове цеснага ўзаемадзеяння ўстановы адукацыі і сям'і. Сям'я і ўнутрысямейныя адносіны з'яўляюцца сувязным звяном паміж асобай і соцыумам, служаць для дзіцяці першым вопытам узаемаадносін з іншымі людзьмі, фарміруюць яго асобу, свядомасць і самасвядомасць [4]. В. А. Сухамлінскі падкрэсліваў, што задачы выхавання і развіцця могуць быць паспяхова вырашаны толькі ў тым выпадку, калі школа будзе падтрымліваць сувязь з сям'ёй і будзе далучаць яе да сваёй дзейнасці. Менавіта В.А. Сухамлінскім быў выдзелены і абгрунтаваны прынцып бесперапыннасці і адзінства грамадскага і сямейнага выхавання, заснаваны на дачыненні да даверу і супрацоўніцтва паміж педагогамі і бацькамі [5].

У сучасных умовах сям'я разглядаецца як найважнейшае асяроддзе фарміравання асобы і найгалоўны інстытут выхавання, галоўная ўмова рэалізацыі здольнасцяў чалавека, далучэння да культуры. Прызнанне значнасці сямейнага выхавання патрабуе інавацыйных падыходаў ва ўзаемаадносінах установы адукацыі і сям'і. Вызначыць характар гэтых узаемаадносін можна паняццямі "ўзаемадзеянне", "супрацоўніцтва" і "партнёрства". Трэба адзначыць, што сёння ў эфектыўным супрацоўніцтве і ўзаемадзеянні зацікаўлены і педагагічныя работнікі, і бацькі выхаванцаў.

Сучасная сям'я змянілася. Не гледзячы на тое, што дарослыя працуюць, яны ўцягнуты ў актыўную прафесійную дзейнасць, тэхнічны прагрэс дазваляе значна скараціць час неабходны на арганізацыю хатняй гаспадаркі, вызваліць час для заняткаў спортам, арганізацыі культурнага вольнага часу: наведвання бібліятэк, музеяў, тэатраў і інш. Інтэрнэт і тэлебачанне становяцца крыніцай інфармацыі аб выхаванні дзяцей. Сучасныя бацькі клапоцяцца аб развіцці дзіцяці: запісваюць іх у студыі, звяртаюцца па дапамогу да спецыялістаў і рэпетытараў. Але ў той жа час мы назіраем, што часцяком дарослыя не выкарыстоўваюць свой уласны вопыт, свой асабісты час для заняткаў і зносін са сваім дзіцём, запаўняючы сумеснае правядзенне вольнага часу праглядам тэлевізійных перадач або кампутарнымі гульнямі. Анкетаванне бацькоў выхаванцаў дзяржаўнай установы адукацыі "Яслі-сад № 13 г. Магілёва" паказала, што асноўны сумесны занятак у сем'ях нашых выхаванцаў – гэта прагляд тэлеперадач (74%), а час сумесных гульняў і зносін не перавышае 25 %.

Дадзеныя супярэчнасці абумовілі неабходнасць пошуку і апрабацыі новых больш эфектыўных формаў і метадаў работы з сем'ямі выхаванцаў. Наша ўстанова адукацыі з'яўляецца абласным рэсурсным інавацыйным цэнтрам па патрыятычным выхаванні дзяцей дашкольнага ўзросту, таму і ў пытаннях арганізацыі выхавання мы абапіраемся на вопыт народнай педагогікі, выкарыстоўваем багацце беларускай культуры.

Можна вылучыць два асноўных напрамкі, па якіх мы арганізавалі дзейнасць: павышэнне ўзроўню педагагічнай граматнасці бацькоў і прыцягненне бацькоў да дзейнасці ва ўстанове дашкольнай адукацыі. Педагагічная адукацыя бацькоў прадугледжвае вывучэнне шырокага кола пытанняў, у пералік якіх мы ўключаем: азнаямленне з важнымі палажэннямі сямейнага права з пункту гледжання закона "Аб правах дзіцяці", з абавязкамі кожнага з бацькоў па выхаванні дзяцей (прававыя); фарміраванне паняцця аб асобе дзіцяці, этапах яе станаўлення, аб выяўленні і развіцці здольнасцей дзіцяці, яго узроставых асаблівасцях (псіхалагічныя); фарміраванне уяўленняў аб ролі сям'і ў выхаванні дзіцяці, яе педагагічным патэнцыяле, спецыфіцы сямейнага выхавання, выхаваўчых функцыях маці і бацькі (педагагічныя); умацаванне здароўя і стварэнне ўмоў для бяспечнай жыццядзейнасці дзяцей [2].

Рэпазіторый БарДУ

Першым этапам дзейнасці выступае вывучэнне сем'яў выхаванцаў: асаблівасцяў узаемаадносін у сям'і, умоў для выхавання і ўтрымання дзіцяці, сямейных традыцый і г .д. Атрымаць найбольш дакладную і поўную інфармацыю пра сям'ю дапамагаюць наступныя метады: анкетаванне бацькоў выхаванцаў, назіранне за паводзінамі дзяцей і бацькоў, гутаркі, наведванне дзіцяці ў сям'і, дыягнастычныя заданні для выхаванцаў і іх бацькоў. Атрыманая інфармацыя дазваляе у далейшым ажыццяўляць індывідуальны падыход у дзейнасці на аснове ўліку сацыяльна-псіхалагічных характарыстык сям'і, вылучыць такія формы ўзаемадзеяння з кожнай сям'ёй, якія ў большай ступені адпавядаюць запытам і чаканням бацькоў. Наступны этап дзейнасці — арганізацыя работы, якая спрыяе павышэнню педагагічнай граматнасці бацькоў, ўцягванне іх у адукацыйны працэс ва ўстанове адукацыі на аснове дыферэнцыраванага і індывідуальнага падыходаў. Аказваць псіхолага-педагагічную дапамогу бацькам у павышэнні іх педагагічнай і прававой культуры, дзяліцца вопытам сямейнага выхавання бацькам і педагогам дапамагае публікацыя газеты для бацькоў з пастаяннымі рубрыкамі: "Гэта важна ведаць", "Саветы спецыялістаў", "Сакрэты сямейнага выхавання" і г. д. Традыцыйныя формы ўзаемадзеяння з сем'ямі (бацькоўскія сходы, кансультацыі, сустрэчы за круглым сталом) не страцілі свайго значэння, але іх выкарыстанне патрабуе новых падыходаў. Пры іх правядзенні выкарыстоўваем такія метады, якія даюць магчымасць для актыўнасці кожнага ўдзельніка, дапамагаюць стварыць каманду аднадумцаў, спрыяюць абмену вопытам выхавання паміж педагагічнымі работнікамі і бацькамі.

Наглядна-інфармацыйныя формы работы гуляюць ролю апасродкаваных адносін паміж педагогамі і бацькамі. Акрамя размяшчэння інфармацыі на стэндзе, актуальнымі застаюцца такія формы як буклеты ("Гульні для ўсёй сям'і", "У дзіцячы сад за здароўем", "Правілы ЗОЖ", "Яшчэ раз пра бяспеку дзяцей").

Сёння ў нас з'явіліся традыцыі, якім мы ідзём з году ў год. Адной з такіх добрых традыцый з'яўляецца правядзенне тэматычных тыдняў. Тэмы актуальныя і выклікаюць шчырую зацікаўленасць у дзяцей і дарослых: "Беларускія традыцыі", "Міжнародная мова", "Бяспечна — гэта класна" і інш. "Тыдзень беларускіх традыцый" праводзіцца штогод. У гэты перыяд кожны дзень выхаванцаў і іх бацькоў чакаюць цікавыя сустрэчы, святы і забавы па тэмах, адпаведаючых беларускім традыцыям. У іх арганізацыі прымаюць удзел усе педагагічныя работнікі ўстановы. Напрыклад, кіраўнік фізічнага выхавання праводзіць фізкультурныя вольная часы на тэму "Пагуляем разам у беларускія гульні", "Гульні майго дзяцінства"; музычны кіраўнік арганізуе музычныя забавы на тэмы "Матчына калыханка", "Народныя святы" і г. д. Падчас тыдня беларускай мовы "Мілагучная родная мова" дзеці і дарослыя прымаюць удзел у падрыхтоўцы творчых работ да выставы "Слова прыгожае, роднае слова", завучваюць вершы, удзельнічаюць у гутарках "Якая наша Беларусь?", "Чароўная скрынка ветлівых слоў", "Любімыя вершы пра Радзіму", слухаюць творы беларускіх аўтараў, падарожнічаюць па казках, спяваюць беларускія песні падчас сумесных з бацькамі сустэч.

Высновы. Эфектыўнае ўзаемадзеянне з сем'ямі выхаванцаў установы адукацыі з'яўляецца залогам поспеху ў выхаванні кожнага дзіцяці, у выхаванні будучага пакалення.

Спіс цытаваных крыніц

1. *Лесгафт, П. Ф.* Семейное воспитание ребенка и его значение / П. Ф. Лесгафт. — М. : Педагогика, 1991. — С. 157—158.
2. *Воднева, А. К.* Семья: прошлое, настоящее и перспективы / А. К. Воднева, Л. И. Смагина, А. С. Карнейчик. — Минск : Мастацкая літаратура, 2000. — 166 с.
3. *Чечет, В. В.* Педагогика семейного воспитания / В. В. Чечет. — Минск : Красико-Принт, 1998. — 256 с.
4. *Гуз, А. А.* Взаимодействие дошкольного учреждения и семьи : пособие для педагогов учреждений, обеспечивающих получение дошк. образования / А. А. Гуз. — Мозырь : Белый Ветер, 2007. — 191 с.
5. *Мясоедова, О. В.* Организация взаимодействия семьи и учреждения дошкольного образования [Электронный ресурс] / О. В. Мясоедова.. — Режим доступа: http://elib.bspu.by/handle/doc/24522. — Дата доступа: 25.05.2017.

УДК 373.3

Н. А. Василевич, Ю. Н. Зарожная

Учреждение образования «Барановичский государственный университет», Барановичи, Республика Беларусь

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ ФУНКЦИИ ОБОБЩЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ

Введение. Основной задачей современного школьного образования, в связи с процессом быстрого накопления знаний и стремительными изменениями в обществе, науке и технике, является не сообщение учащимся как можно большего количества учебного материала, а формирование личности, способной самостоятельно ориентироваться в огромном потоке информации, самостоятельно приобретать и применять необходимые ей знания, подготовка каждого школьника к непрерывному образованию и самообразованию.

© Василевич Н. А., 2022

Репозиторий БарГУ